

vangen cursus in de verpleging van chirurgische zieken in de veronderstelling, dat de leerling reeds voldoende kennis bezit betreffende de algemeene regelen der verpleging en die der inwendige zieken in het bijzonder. In eenvoudige bewoordingen worden achtereenvolgens behandeld: wonden, infectie, desinfectie, behandeling van wonden, taak der operatiezuster en die der zaalzuster, waaraan enkele opmerkingen worden toegevoegd over de wijkzuster en de particuliere verpleegster.

In dit bestek vallen de bespreking van het assisteeren en die der narcose. De eerste hulp bij ongelukken, de behandeling van beenbreuken, de verbandleer en de massage blijven buiten beschouwing.

Binnen de genoemde perken geeft het boek een goed en aan billijke eischen voldoende overzicht van de voornaamste zaken, die de gene, die chirurgische zieken moet verplegen, dient te weten.

Bovenal munt het werkje uit door vele mooie en duidelijke afbeeldingen, die van den practischen kant gezien door den schrijver met zorg zijn gekozen, en door de Utrechtsche photographe mej. C. INGELSE met niet minder zorg op bewonderenswaardige wijze zijn vervaardigd. Slechts zeer enkele afbeeldingen zijn minder geslaagd, zooals bijv. fig. 61, Ref. twijfelt eraan of de verpleegster daardoor eenig begrip krijgt van een tuberculeuse ontsteking van een gewricht.

Voor enkele zaken zoude misschien òf in den text òf in de afbeeldingen nog een plaatsje kunnen worden ingeruimd: electricisch gedreven instrumenten, tube van MAYO, open wondbehandeling, lipfistels, steriliseeren van voorwerpen, die van aluminium zijn gemaakt, diathermo-coagulatie e.d.

Het drukfoutenduiveltje komt hier en daar om den hoek kijken (bijv. onder fig. 18 *weggerepareerd* voor *gepraepareerd*, onder fig. 95 *thermocenter*, op pag. 106 *rivariol* in plaats van *rivanol*).

Jammer is, dat het boek ten opzichte van de Nederlandsche taal minder goed verzorgd is, naast vele germanismen, als *bloedleeg*, flambeeren *naar* KOUWER, *hoogst* merkwaardig, *zwaardere* infecties vindt men bovendien eenigste methode, een dood beentje *aan* een der beenderen of *aan* de tanden, het komt *zeldzaam* voor, *zich* pezen *afsteken* om slechts eenige voorbeelden te noemen. Deze kleine opmerkingen mogen er toe bijdragen om een zen druk nog meer naderbij te brengen tot het volmaakte — een goed boek, dat in een behoefte voorziet, is het reeds.

J. G. REMIJNSE.

Dr. WALTHER HANNES, *Kompendium der Geburtshilfe*.
URBAN & SCHWARZENBERG. 1927. Prijs: 10.50 mark,
gebonden: 12 mark.

Een groot aantal verloskundige leerboeken is in de laatste jaren in Duitschland verschenen. HANNES' Kompendium munt onder deze uit door beknoptheid, praktische indeeling, duidelijke text, en fraaie plaatjes.

De meeste afbeeldingen zijn overgenomen uit andere bekende leerboeken (o.a. van BUMM, DOEDERLEIN, HAMMERSCHLAG, RUNGE,

STÖCKEL, SKUTSCH). Techniek en aanwijzingen van verloskundige operaties worden beschreven, zooals zij aan de kliniek van KÜSTNER te Breslau onderwezen worden. Zoo gebruikt men aldaar bij placenta praevia nog met voorliefde de gummiballon; DE SNOO's voorbehoedende behandeling van eklampsie met zoutloos diët schijnt zoo ver oostwaarts nog niet bekend te zijn geworden. De nieuwerwetsche bekkenmeting door middel van Röntgenstralen wordt evenmin vermeld als de belangrijke vooruitgang van de diagnostiek der zwangerschap door Röntgenfotografie.

Ref. kan derhalve niet geheel meegaan met den inhoud van de voorrede bij deze tweede druk (de eerste verscheen in 1920), waarin schrijver beweert, dat met alle practisch bruikbare wetenschappelijke nieuwigheden is rekening gehouden. Het overigens handige boekje is niet geheel „up to date”.

Daar evenwel voor een groot deel de opvattingen, aanwijzingen en gebruiken der verloskundige school te Breslau overeenkomen met de onze, zal ook de Hollandsche student en arts met vrucht dit Kompendium kunnen raadplegen.

L. F. DRIESSEN.

Dr. J. H. VAN DER HOOP, *Sexualiteit en Zieleleven*, VAN LOGHUM SLATERUS' Uitgevers-maatschappij 1926. Prijs ingen. / 3.75.

VAN DER HOOP heeft zich tot taak gesteld het sexueele vraagstuk „zuiver psychologisch” te behandelen en meent, dat deze wijze van behandeling recht van bestaan heeft naast die, welke „uitgaat van een bepaald geestelijk, religieus of moreel waarde-oordeel” en die, welke „voortbouwt op biologische feiten en inzichten”. Achtereenvolgens geeft hij een analyse der sexualiteit en bespreekt het huwelijk, de sexueele opvoeding en de homosexualiteit. Het is duidelijk, dat hij zich in hooge mate laat leiden door de psychoanalytische opvattingen omtrent den aard der oorspronkelijke aandriften en de sexueele objecten, waarop deze zich richten, zooals zij bij de ontleding der sexualiteit worden gevonden. Ook de wijze, waarop de mensch tot een tevredenstellende organisatie zijner sexualiteit zoekt te komen, wordt geheel psychologisch behandeld. Het valt ite betreuren, dat zijn uiteenzettingen en zijn betoog gekenmerkt zijn door een zekere vaagheid, die niet dienstig kan zijn aan zijn bedoelingen. Men moet vreezen, dat alleen zij, die min of meer ingewijd zijn in de nieuwe opvattingen omtrent de sexualiteit, hem zullen kunnen volgen en in zijn boek vinden, wat hij toch voor een veel grooter aantal lezers bestemd heeft. Gelukkig treffen ons nog herhaaldelijk rake schetsen en levendige typeeringen van menschen in hun sexueele uitingen en verhoudingen.

Bovenbedoelde vaagheid moet voor een deel toegeschreven worden aan het feit, dat VAN DER HOOP zich bedient van een eigen terminologie, die slechts aanduidt zonder de dingen bij hun naam te noemen. Het is, als vreesde hij den lezer door de psychoanalytische terminologie af te stooten.

In het laatste hoofdstuk: Over homosexualiteit, blijkt dan, dat